

Varemærket og dets Beskyttelse i den internationale Handelslovgivning.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening
den 16. April 1914.

Af

Dr. jur. **Holger Federspiel.**

Hvad et Varemærke betyder for Varen, kan enhver gøre sig en Forestilling om ved at foretage følgende Tankeeksperiment:

Tænk Dem et Parti Varer, af hvilke Mærker og Etiketter er fjernede, lagt paa et Auktionsbord. Lad Køberen lugte, smage, beføle, manipulere Varen, som han vil, og sælg den. Sælg derefter et andet Parti Varer af nøjagtig samme Art og Kvalitet, som Køberen ikke faar Lov at røre ved før Salget, men som er forsynet med kendte Mærker og Etiketter — og undersøg saa, hvilken Forskel der bliver paa de Priser, de to Varepartier udbringer. Ingen vil være i Tvivl om, til hvilken Side Vægtskaalen synker.

Sagen er, at Varemærket foruden at repræsentere Producentens Evne, Arbejde og Omkostninger for at indarbejde og fuldkommengøre Varen, tillige og maaske i endnu højere Grad repræsenterer den Sum af Erfaring,

Vane og Smag, som Købernes store Hær i Tidens Løb har opsamlet med Hensyn til Varen.

Det er derfor ikke rigtigt, naar man vil frakende Varemærket selvstændig Betydning og udelukkende lægge Hovedvægten paa det bag Mærket staaende Firma og dets Virksomhed. Thi paa Verdensmarkedet træder den individuelle Bedrift mere og mere i Skygge for Mærket, der bærer Varen. Hvem tænker f. Eks. paa, hvilken individuel Bedrift der staar bag et Verdensmærke som »Antipyrin«? Det kan gaa saa vidt, at Varemærket paa helt eller halvt civiliserede Landomraader næsten kan antage Karakteren af et Handels-Monopol.

En kendt, nu afdød Redaktør sagde engang, da Samtalen faldt paa en hensygnende Avis, hvis Døds-kamp aldrig syntes at skulle faa Ende: Grunden er, at Avertissementerne er det ved et Blad, der kommer sidst, men ogsaa det, der gaar sidst. Paa lignende Maade er det med Varemærket. Det overlever Bedriften.

Saaledes bliver i vore Dage Varemærket en regulær Værdigenstand. Det er ofte uhyre Summer, der betales for Overtagelsen af industrielle Virksomheder, der ikke bestaar af stort andet end nogle udslidte Maskiner og et godt Varemærke. Men det er ganske vist en Værdigenstand af en ejendommelig Natur, idet den ikke kan vogtes af Laas og Slaa, men udelukkende er sikkerstillet ved det Maal af Beskyttelse, Lovgivningerne Verden over tildeler den.

Naar dette forholder sig saaledes, vil den, der følger med i den tyske Fagpresse for Handels- og Industriforhold, ikke torbavses over den næsten

fanatiske Iver, hvormed man det sidste halve Aars Tid i denne Presse og paa Møder afholdt overalt i Tyskland, har drøftet et Forslag, udarbejdet efter Regeringens Foranstaltning, til en ny Varemærkelov. Han vil heller ikke undre sig over, at Stemningen ganske overvejende — man kan næsten sige enstemmigt — har været for skærpede Bestemmelser for at kunne slaa alle Former for den saakaldte illoyale Konkurrence ned og navnlig for at bringe den tyske Lov i Overensstemmelse med de i denne Henseende videstgaaende udenlandske Lovgivninger i Erkendelsen af, at det er kortsynet Politik, som Gæst at nyde godt af og endog forlange, hvad man ikke vil yde som Vært — naar man har Raad dertil.

Man finder gennem disse Diskussioner Bekræftelse paa to Ting: dels det Maal af Selvtillid, den tyske Industri for Tiden nærer, dels den Kendsgerning, at de anonyme Varer gaar ud af Kurs. Publikum forlanger kendte Mærker og Navne. Man skyr de Varer, der kastes paa Markedet uden Stempel og uden Garant. Dette hænger naturligvis ogsaa for en Del sammen med den i Nutiden saa voldsomme Anvendelse af Reklamen, som ifølge sin Natur maa tage Sigte paa en bestemt Artikel, der i Markedet er let at skelne fra andre Artikler af samme Art. For at opnaa dette, for at særtægne Varen, for at garantere, at den hidrører fra en bestemt Kilde, bruger man Varemærket.

Skønt de fleste Varemærkelove stammer fra Slutningen af det 19de Aarhundrede — den første danske Varemærkelov er fra 1880 — er Varemærket naturligvis ikke nogen ny Opfindelse. Fra Laugs- og Gildevæsenets første Tid kender vi Mærker af forskellig Art. Hvad

der nærmest svarer til vore Varemærker var de arvelige Mærker, som Haandværkere ofte førte. Sagkyndige forsynede visse Varer (f. Eks. Sølv) med Stempler, der angav, at Varen var befunden i Overensstemmelse med de gældende Forskrifter. Undertiden var Tegnet obligatorisk, saaledes var Solinger Kleinsmedene og Brüsseler Tæppevævere og Guldsmede forpligtede til at sætte deres Mærke paa de af dem forfærdigede Genstande. Her i Landet har vi i de gamle Laugsartikler af 1685 Forpligtelser for Tinstøbere og Guldsmede til at forsyne deres Tin- og Sølvarbejde med Stadens Vaaben og Mesterens eget Navn eller Mærke. Disse Mærker svarer nærmest til Nutidens Fabriksmærker. Men ogsaa, hvad der svarer til Nutidens saakaldte Handelsmærker, kendte man, idet hyppigt Producenten før Afsendelsen til Aftageren paasatte dennes Mærke, hvorved tillige Ejendomsrettens Overgang til Køberne over Varerne fik et synligt Udtryk. Ja man har endog saa tidlig som i Slutningen af det 17de Aarhundrede Spor af Varemærkeregistre, idet Delfter Fajance-Industriens Mærker blev offentligt deponerede, og det samme var Tilfældet med Mærker, hvormed tyske Leer forsynedes. Mange Steder beskyttedes Retten til Mærket ved Straffebestemmelser. Men hele denne Udvikling kastedes omkuld eller standsedes i hvert Fald ved den franske Revolution. Genopbyggelsen af Varemærkeretten gik i de enkelte Lande for sig i forskellig Tid og paa forskellig Maade. Frankrig gjorde Begyndelsen først i det 19de Aarh., de tyske Stater fulgte langsomt efter, indtil det samlede tyske Rige i 1874 fik en forøvrigt paa mange Punkter man-

gelfuld Varemærkelov. Saa kom Slag i Slag de andre Lande efter. Danmark i 1880, England i 1883.

Det epokegørende ved disse Love er Indførelsen af offentlige Varemærkeregistre, hvorigennem enhver, eller dog enhver næringsdrivende, kan erholde Eneret paa Benyttelsen af særlig opfundne Benævnelser eller Tegn. Men forøvrigt er der mellem de forskellige Love ret store Uoverensstemmelser i Detaillen. For det første med Hensyn til Varemærkets Begreb.

Ved Varemærke i videre Forstand kan man forstaa enhver paa Varen anbragt Betegnelse, der i større eller mindre Grad individualiserer den, i saa Tilfælde falder herunder f. Eks. offentlige Stempler, der angiver Varens Kvalitet (Sølv-, Staalstempler) og Oprindelsesbetegnelser. Men i snævrere Forstand — og i den Forstand bruges Udtrykket i Varemærkelovene — forstaaer man ved et Varemærke ethvert paa Varen anbragt Tegn, der tjener til i den almindelige Omsætning at adskille den ene Producent's eller Handlendes Varer fra andres. Hvad man ved Siden af Firmanavn og Navnet paa fast Ejendom, tilhørende Anmelderen, kan erholde Beskyttelse for ved Anmeldelse til Varemærkeregistret, er forskelligt i de forskellige Lovgivninger. Her i Landet beskytter vi kun Billedtegn og Ord, der kan anses som en særlig opfundet Benævnelse for Varen, forsaavidt der herved ikke tilsigtes at angive Varens Oprindelse, Beskaffenhed, Bestemmelse, Mængde eller Pris. Det er klart, at denne Restriktion maa gøres for ikke at give en enkelt Eneret paa Betegnelser, der maa anses for offentligt Eje og som kun er generelle deskriptive Betegnelser af Varen, som: »Bedste norske Bord-Margarine« ell. lign. Heller ikke Fritegn, der

enten som generel Betegnelse eller Lokalbetegnelse eller endog som Fantasitegn, er sædvanlige i Omsætningen, bør kunne monopoliseres af en enkelt. Hvorvidt man i saa Henseende vil gaa, vil for en stor Del afhænge af den registrerende Myndigheds og Domstolens Skøn. Hvad der f. Eks. skal opfattes som en Kvalitetsbetegnelse, kan der let være delte Meninger om. Jeg skal blot som et enkelt oplysende Eksempel nævne Ordet: Primus, Navnet paa et bekendt svensk Petroleumsapparat. Dets Registrering nægtedes i sin Tid af Registratør under Hensyn til dets Betydning, som det første Kogeapparat (Primus), men denne Afgørelse blev omstødt ved Højesteret.

Blandt de Lovgivninger, der har det videste Begreb om Varemærket, er den franske med den sig dertil sluttende forbausende rige og skarpsindige Iudikatur. Af saadanne Udvidelser, som vi ikke kender i dansk Ret, kan nævnes: Tal og Bogstaver, naar de anvendes i en særlig karakteristisk Kombination. Her i Landet kan Tal og Bogstaver ikke registreres, naar de ikke har en saa fremtrædende ejendommelig Form, at de kan anses som Figurmærker. F. Eks. erklærede Højesteret i sin Tid et bekendt Cigarmærke G. K. for ikke registrerbart. I Sverig og Norge benyttes fra gammel Tid Bogstavmærker og Talmærker for Jærn- og Trælastvarer, hvilke i Henhold til Lov 28. Sept. 1894 nyder en særlig Beskyttelse her i Landet. — I Frankrig beskyttes ogsaa en Vares Emballage, naar den er egenartet, som Varemærke. De vil alle kende den ejendommelige Flaske, hvori Benediktiner-Likøren (D. O. M.) forhandles. Den er i Frankrig registreret som Varemærke, medens den her i Landet ikke er

registrerbar efter Varemærkeloven. Endelig er i Frankrig ogsaa selve Varens Form Genstand for Varemærkebeskyttelse, hvis denne Form ikke er den naturlige eller nødvendigt betinget ved Varens Fremstillingsmaade, f. Eks. særlig karakteristisk Form for Chokolade, Kakes ell. lign.

Nogle Lovgivninger skelner i Modsætning til andre mellem Fabriks- og Handelsmærker. Ligesom Producenten af en Vare kendetegner sin Virksomhed, skal ogsaa den, der specielt befatter sig med Afsætningen til Konsumenterne være beføjet til at særtegne sin Virksomhed ved Varens Cirkulation. I dansk, tysk, østerrigsk, engelsk og amerikansk Ret kendes en saadan Sondring ikke, og den vilde i Virkeligheden ogsaa kun kunne retfærdiggøres ved specielle Forskrifter om, at Borttagelsen af Producentens Mærke fra en Vare, der er bestemt til Videreforhandling, og dettes Erstatelse af Forhandlerens Mærke, var at opfatte som Krænkelse af Fabriksmærke-Retten; men intetsteds, heller ikke i Frankrig, hvor den nævnte Sondring opretholdes, er Fabrikanten i Stand til at varetage den Interesse, han mulig har i, at Varen kommer i Konsumentens Hænder, forsynet med det af ham oprindeligt paasatte Mærke. Det er imidlertid ikke udelukket, at Fabrikkerne engang i Fremtiden vil opnaa en saadan Beskyttelse. Vi har ialtfald et Sidestykke hertil i den nye Lov om illoyal Konkurrence af 1912, hvor Forhandleren er pligtig at respektere den af Producenten paa Varen eller dens Indpakning paatrykte Pris. Saalænge imidlertid dette ikke er sket, er der ingen Væsensforskel mellem Handels- og Fabriksmærker.

Man skelner endvidere mellem fakultative og obligatoriske Mærker. I Almindelighed staar det naturligvis en Producent frit for, om han vil sende sit Produkt ud i Verden, anonymt eller forsynet med sit Mærke. Men Lovene griber dog paa mange Maader ind her, navnlig hvor det drejer sig om Varer, der ikke let lader sig kontrollere uden nærmere Undersøgelse, og hvor der er særlige Grunde til at beskytte et godtroende Publikum eller det indenlandske Marked. Dette gælder saaledes Guld-, Sølvmede- og Juvelervarer, Vaaben, Apothekervarer, Sæber, kunstige Mineralvande, Bonbons, kandiserede Frugter, Sardiner og andre Konserver, Margarine, Smør, Flæsk og andre Fødevarer, Vin, Cigaretter o. s. v. De nærmere Forskrifter er ret forskellige i de forskellige Lande. Hovedsagelig gaar de ud paa, at udenlands fra indkommende Varer af bestemte Sorter skal forsynes med en tydelig Oprindelsesbetegnelse, og for visse udenlandske Varer foreskrives Anbringelsen af Specialtegn, ved Siden af hvilke det atter kan være tilladt at anbringe Fabrikantens eget Navn eller frit valgte Varemærke.

Mærkeretten er nogle Steder — saaledes her i Landet og i Tyskland — forbeholdt Næringsdrivende, andre Steder, f. Eks. Frankrig, har enhver Ret til at registrere et Mærke. Nogle Steder kan Mærket anmeldes som gældende for alle Varer, andre Steder kun for bestemte, nærmere opgivne Arter af Varer. Men næsten overalt — dog England undtagen — er Varemærkeretten principielt en Indlændinge forbeholdt Ret. Saaledes taler den danske Varemærkelov af 11. April 1890 om enhver, der her i Riget driver Næring, medens Udlændinge kun kan erholde en accessorisk

Beskyttelse ved Siden af den dem i Hjemlandet tilstaaede Beskyttelse, kun af det Omfang og den Varighed, som hjemles ved Hjemlandets Love og kun under Forudsætning af Gensidighed.

Den Forudsætning, som m. H. t. Patentretten er trængt igennem, nemlig at de i det ene Land udtagne Patenter skal bestaa uafhængigt af de for den samme Opfindelse i et andet Land udtagne, er ikke almindelig anerkendt for Varemærker. Dette hænger sammen med den teoretiske Betragtning, at Varemærket er en Slags personlig Betegnelse for Fabrikanten og hans industrielle Virksomhed og derfor ikke har noget naturligt Krav paa at beskyttes i videre Omfang og paa anden Maade, end hans Hjemlandsret sikrer ham. Det skal derfor kræves af den udenlandske Fabrikant, at han førend han faar et Varemærke registreret godtgør, at han har faaet registreret det samme Mærke i sit Hjemland. Herved opnaas ganske vist det Gode, at han i Forhold til andre eksporterende Fabrikanter i Hjemlandet beskyttes imod disses Tilegnelse i Udlandet af hans i Hjemlandet lovligt anmeldte Mærker, men Ulæmpene overvejer langt denne Fordel.

Et Varemærke er i vore Dage ikke længer altid et personligt Mærke for Fabrikanten. En Fabrikant kan have Snese af Varemærker. Det købende Publikum, der køber hos Melleghandlere, kender Mærket men ikke Fabrikanten. Det er meget almindeligt, at den samme Vare eksporteres med mange forskellige Mærker. Valget af et Mærke retter sig ofte efter det konsumerende Publikums Vaner og Smag. I Kina og Japan vil et Varemærke vælges efter andre Forbilleder end i Sydamerika og Afrika. Ofte har Eksportøren

kun Anledning til at prøve sig frem. Hvis det ene Mærke ikke vinder Anklang, vil han forsøge med et andet. Men at forlange, at han skal lade alle disse Varemærker først registrere i Hjemlandet, førend han paa den paagældende Eksportplads kan faa Beskyttelse for dem, synes at være et unødigt Spild af Ulejlighed og Udgift, bortset fra det Forspring i Konkurrencen, de Landes Indbyggere faar, f. Eks. Franskmænd, der kan anmelde ethvert Varemærke uden Forundersøgelse af Registreringsmyndighederne.

Desuden har det ene Land i Virkeligheden ikke den mindste Interesse i at gøre en Registrering afhængig af Registrering i et andet Land. Det, der har Interesse f. Eks. her i Landet, er at undersøge, om Mærket har en tilstrækkelig individuel Karakter, at det adskiller sig tilstrækkeligt fra andre Mærker, kort sagt, at det ikke strider mod vore Lovbestemmelser, — og dette afgøres jo bedst her paa Stedet og under Hensyn til de her herskende Forhold. Men om Mærket allerede er registreret et eller andet Sted i Ulandet eller ej, synes at være en os temmelig uvedkommende Ting.

Som det vil ses, er disse Varemærkelove fra 1880-erne saa godt som alle byggede paa det — forøvrigt ogsaa i moderne Love hyppigt anvendte Princip om den nationale Egoisme: saamegen Beskyttelse for vore egne Statsborgere, med Udlændingene handler vi. Denne mere eller mindre tiltalende Handel har ført til Afslutningen af en Række Specialkonventioner imellem forskellige Lande, hvorved de kontraherende Stater tilsikrede hinandens Borgere samme Beskyttelse. Saaledes har Danmark afsluttet Konventioner med Rusland, Tysk-

land, Østerrig-Ungarn og flere sydamerikanske Stater, samt — forsaavidt angaar den gensidige Beskyttelse ved Konsulardomstolene i Kina — med England, Amerika, Belgien, Frankrig og Italien og, saavidt vides, i nyeste Tid med Sverige. Imidlertid er denne Ordning af en tilfældig og lidet tilfredsstillende Art. Handel og Produktion lider under, at Mærket, der bærer Varen fra Land til Land, er underkastet vekslende Vilkaar for hver Grænse det overskrider. Og naturligt dukkede da — samtidigt med Tanken om et Verdens-Patent — Tanken om et Verdens-Varemærke op.

Det første Skridt til Virkeliggørelsen heraf blev gjort ved Pariser-Overenskomsten af 1883, hvor en Række af Stater sluttede sig sammen i den saakaldte Pariser-Union til Beskyttelse af den industrielle Ejendomsret. For Tiden tilhører følgende Lande Unionen: Danmark, Norgé, Sverige, Tyskland, Østerrig, Ungarn, Belgien, Brasilien, Cuba, den dominikanske Republik, Spanien, de forenede Stater, Frankrig med Algier og Kolonierne, England, Australien, Ny-Zeeland, Ceylon og Trinidad, Italien, Japan, Holland med Kolonier, Mexiko, Portugal med Azorerne og Madeira, Serbien, Schweiz og Tunis. Et ganske anseligt Selskab!

Hvad der oprindeligt foresvævede Ophavsmændene til Kongressen, nemlig en fælles Lovgivning for alle Stater paa dette Omraade, viste sig uigennemførligt. Man fulgte da den franske Regerings Raad, at tage de i de enkelte Stater gældende Love til Udgangspunkt og gennem internationale Bestemmelser mildne de værste Kollisioner mellem dem.

Saaledes gennemførtes for Varemærket de Hovedprincipper, at Indlændinge og Udlændinge i hver af

Unionens Stater ligestilles m. H. t. Beskyttelse for Varemærker, og at et Mærke, der lovligt er registreret i det ene Unionsland, skal modtages til Registrering telle quelle (d: i samme Form) i de andre. Her har imidlertid rejst sig det Spørgsmaal: Hvis Mærket er registreret i Landet A og derefter anmeldes i Landet B, men ikke tilfredsstillende dette Lands Lovgivning — hvad der under Lovgivningens og Praksis' Forskellighed let kan forekomme og er forekommet — skal saa B være forpligtet til dog at modtage det uden Kritik? I Praksis er dette Spørgsmaal flere Steder besvaret benægtende, hvorved Konventionens Betydning som Grundlag for Dannelsen af Verdensmærket, har lidt et ikke ringe Afbræk. Man har derfor søgt at overvinde disse Vanskeligheder gennem Revisionen i Washington 1911 af Pariser-Konventionen, ved at træffe nærmere Bestemmelser om, hvilke Egenskaber ved Varemærket der skal kunne berettigede det ene Land til at nægte Registrering af et i et andet Unionland beskyttet Varemærke. Herved er man atter naaet et Skridt frem, men Danmark har iøvrigt ikke endnu tiltraadt den saaledes reviderede Konvention.

Ad anden Vej har man imidlertid ogsaa søgt at skabe Grundlaget for et Verdensmærke. Allerede i April 1891 har en Række Stater, nemlig: Frankrig, Belgien, Holland, Brasilien, Cuba, Italien, Mexiko, Østerrig, Portugal, Schweiz, Spanien, Tunis og Ungarn indgaaet en Overenskomst, der medførte Oprettelsen af et Fælles-Bureau i Bern for Registrering af internationale Varemærker. Fremgangsmaaden er den, at man anmelder sit Mærke i Berner-Bureauet, der sender Underretning om den skete Anmeldelse og Beskrivelse

af Mærket til de enkelte Unionsstater. Herefter er Mærket uden videre — forudsat at det ikke støder an mod den indre Lovgivning eller mod allerede beskyttede Mærker i det enkelte Land — beskyttet i samtlige Unionsstater. Fordelene herved er iøjnefaldende. For det første er Gebyret ringe i Forhold til, hvad en Enkeltregistrering koster. En saadan Enkeltregistrering i de til Madrider-Unionen hørende Stater koster op imod 2000 Kr., medens en Registrering i Berner-Bureauet, hvorved en 20aarig Beskyttelse opnaas i samtlige Unionstater, kun koster Anmelderen 100 Frs. for det første af ham anmeldte Mærke og 50 for hvert følgende Mærke. En stor Fordel er endvidere den uhyre Enkelthed i Formaliteterne, der skal iagttages. Den ofte ret komplicerede Enkeltanmeldelse rundt om i Landene undgaas, og Anvendelsen af Patentagenturer, der nu er praktisk helt uundgaaelig hertil og medfører betydelige Omkostninger, spares ogsaa. Naar dog saa faa Lande hidtil har tiltraadt denne Union, ligger det i Hindringer dels af fiskal, dels af anden Natur, som jeg imidlertid ikke her skal komme nærmere ind paa.

Vi er altsaa endnu langt fra at kunne tale med Sandhed om et virkeligt Verdens-Varemærke. Producenten, der vover sig ud paa Verdensmarkedet, trues endnu af mange Farer. At hans Mærke trænges ud af andre Mærker, der dækker bedre eller billigere Varer, er der intet at sige til. Det er ærlig Kamp med ærlige Vaaben. Men mod Stymperen, der stjæler eller efterligner hans Mærke, for at dele det i Fællesskab med ham eller ødelægge det, mod ham bør der gives ham Vaaben i Hænde, hvad han ikke altid har. I alt Fald er disse Vaabens Brugbarhed kun relativ. Den afhæn-

ger dels af hans eget Hjemlands Lovgivning — jo mindre Beskyttelse denne giver ham, jo mindre Beskyttelse har han ude — dels af det Lands Lovgivning, hvor han søger sine Varer afsatte. Vi har afskrækkende Eksempler — f. Eks. fra Argentina — paa at vore Varemærker i Ly af Loven stjæles og registreres af uberettigede, der har faaet Færten af, at der var en Forretning at gøre, for derefter i dyre Domme at tilbydes til den retmæssige Indehaver. Dette kommer af, at Loven her — ligesom ogsaa i forskellige andre Lande — knytter Varemærkeretten til selve Registreringen uden Hensyn til, om Mærket er et allerede af andre opfundet og benyttet.

Disse mange Ulæmper maa vistnok for en stor Del tilskrives, at man i Regeringskontorerne, hvor de forskellige Love er blevet til, har haft for lidet Overblik over de internationale Vilkaar, hvorunder Industri og Handel arbejder. Dette har ført til Dannelsen af internationale Foreninger til Beskyttelse af Varemærkeinteresser, blandt hvilke den store »Association pour la protection de la propriété industrielle« spiller Hovedrollen. Denne, der tæller en Mængde store industrielle Enkeltmænd, Sammenslutninger og Autoriteter fra alle Lande som Medlemmer, og som i de enkelte Lande har nationale Underafdelinger — bl. a. ogsaa i Danmark — afholder hvert eller hvert andet Aar Kongresser, hvis Beslutninger og Forhandlinger har afgivet et mægtigt Materiale for Studiet af de internationale Varemærkeforhold og dannet Grundlaget for Forhandlingerne paa de diplomatiske Konferencer, hvor Konventionerne har faaet deres endelige Form.

Varemærket er den Betegnelse, der i snævraste

Forstand individualiserer Varen, det fører dens Oprindelse tilbage til en bestemt Kilde. Det er et Mærke, der — som det siges i Loven — tjener til at adskille den ene Fabrikants eller Handlendes Vare fra den andens. Loven tillader ikke to adskilte Fabrikationer at benytte det samme Mærke for den samme Art af Varer. Men undertiden træder paa Markedet det individuelle Mærke i Skygge for Betegnelser, der fører Varens Oprindelse tilbage til bredere Kilder. Konsumenten forlanger svenske Tændstikker uden at bryde sig stort om fra hvilken individuel Fabrik de stammer, han forlanger Pilsner Øl uden at bekymre sig om, hvorvidt det er fra Bürgerliches Bräuhaus eller Urqvell, han forlanger paa samme Maade Portvin, Cognac, Havana Cigarer, Lyoner Silke, Solinger eller Sheffielder Knivvarer, Manchester Bomuldsvarer, dansk Cement, dansk Aquavit, dansk Smør, hollandsk Ost o. s. v.

Saaledes opstaar gennem Raabet fra Konsumenternes Lejr vigtige kollektive Interesser for Industrien, Interesser, der er fælles for Grupper af Industridrivende, som frembringer et ensartet eller dog i visse Henseender ensartet Produkt, der, selv om det i det enkelte Tilfælde fremtræder med individuelt Mærke, dog for den almindelige Bevidsthed staar som hidrørende fra og hvis Renommé fortrinsvis er knyttet til som Regel et geografisk Omraade, en Egn, en By, et Land.

Baade Producenter og Konsumenter har i denne Henseende store Interesser at varetage. Producentgrupperne har i Virkeligheden samme Krav paa Beskyttelse for Oprindelsesbetegnelsen som den enkelte Producent har for sit Varemærke, og Konsumenterne

har Krav paa Garanti for, at den Vare de køber, er ægte.

Denne sidste Side af Sagen er ganske vist i en Del Lovgivninger — saaledes i den danske »Lov om Straf for Brugen af urigtig Varebetegnelse m. m.« af 8. Juni 1912 — ordnet ved Lovbestemmelser, der sætter Straf for urigtige Angivelser m H. t. Varens Frembringelsessted, Art, Stof eller Tilvirkningsmaade eller dog Angivelser, der er af en saadan Beskaffenhed, at de er egnede til at bibringe en fejlagtig Antagelse i nogen af de nævnte Henseender.

Men for det første findes der i Almindelighed de betydningsfulde Restriktioner ved disse Bestemmelser, at de ikke kommer til Anvendelse, naar den paagældende Betegnelse er gaaet over til efter den almindelige Opfattelse eller Skik og Brug i Handel at angive Varens Art og Tilvirkningsmaade eller lignende og ikke Stedet for dens Frembringelse, og at en Betegnelse, som i og for sig maatte anses for en urigtig Angivelse af en Vares Frembringelsessted, ikke skal anses som saadan, naar der ved en tydelig og holdbar Tilføjelse er givet Oplysning om Varens virkelige Frembringelsessted. Disse Restriktioner viser, at der her ikke er Tale om Producent-, men udelukkende om Konsument-Beskyttelse. Thi det turde være klart, at jo større Maal af Evner, Dygtighed og Omkostninger, en Producentgruppe har anvendt for at fuldkommengøre en Vare, jo større naturligt Krav har den paa Beskyttelse — medens i Virkeligheden gennem saadanne Lovbestemmelser det omvendte er Tilfældet. Jo finere Navn, des mindre Beskyttelse! Netop mange af de Betegnelser, der har oparbejdet sig det største Verdens-

Renommé, kan enhver Stymper tilegne sig. Kølner-vand, Pilsner-Øl, Portvin, Apollinaris, Betegnelser for de ypperste Frembringelser i deres Art, vil sikkert af Domstolene i paakommende Tilfælde blive erklæret for frie Betegnelser. En vis Vilkaarlighed frembyder ogsaa dette Forhold. Saaledes vil man maaske være mindre tilbøjelig til at tillade Betegnelsen: Genferuhre, Lyoner-silke, Sheffielder Knive for Varer, der ikke stammer fra de nævnte Byer — men hvor er Forskellen? Det er vanskeligt at paapege, hvis man da ikke vil søge den i det større eller mindre Misbrug, der i Omsætningen har været drevet med disse Betegnelser, og saaledes at det større Misbrug giver større Ret.

Ogsaa den Bestemmelse, at visse Tilføjelser skal kunne gøre en urigtig Oprindelsesbetegnelse tilladelig, giver Anledning til Kritik. Ialfald giver den Anledning til megen Vilkaarlighed og Usikkerhed. Jeg skal i saa Henseende henvise til nogle tyske Højesterets-domme, der er ret oplysende: Saaledes er »Radeberger Pilsener« erklæret for tilladt, »Engelhardt Pilsener« er forbudt; »Pilsener Hansaquell« og »Germania Pilsener« er forbudt, »Tinzer Pilsener« tilladt, hvorimod »Schlegel-Pilsener« er forbudt. Disse Domme, der er afsagt af den samme Afdeling af den samme Domstol, er ikke let at hitte ud af, nogen umiddelbart forstaaelig Rette-snor for den næringsdrivende Verden afgiver de i hvert Fald ikke.

Bestemmelser som de omtalte, der vel direkte kun tager Sigte paa Konsument-Interesser, kan naturligvis indirekte til en vis Grad virke beskyttende ogsaa for Producenterne. Men der er den betydelige Mangel derved, dels at ingenlunde alle Lande har saadanne

Særbestemmelser, og dels at flere Steder, hvor de haves, spiller de rent kriminalretlige Synspunkter (f. Eks. Kravet om Bevis for svigagtig Hensigt, eller Bevis for, at Køberen i det enkelte Tilfælde har lagt Vægt paa Varebetegnelsens Ægthed) en saa stor Rolle, at Producent-Beskyttelsen bliver ret illusorisk.

I 1891 har derfor en Række Stater, nemlig Frankrig, Spanien, Portugal, Storbritannien, Schweiz, Brasilien, Cuba og Tunis indgaaet en Overenskomst, det saakaldte »Arrangement de Madrid« til Undertrykkelse af falske Oprindelsesbetegnelser paa Varer.

Hovedbestemmelsen lyder paa, at ethvert Produkt, der bærer en falsk Oprindelsesbetegnelse, hvorved et af de kontraherende Lande eller et Sted beliggende i et af dem, direkte eller indirekte angives som Oprindelses-Land eller -Sted, bliver ved Indførelsen i de nævnte Lande at beslaglægge. Beslaglæggelsen vil ligeledes være at iværksætte i det Land, hvor den falske Betegnelse paasættes eller i det Land, hvor Varen maatte være indført forsynet med den falske Betegnelse.

Beslaglæggelsen finder Sted efter Rekvisition af Øvrigheden eller private i Sagen interesserede og overensstemmende med de enkelte Landes Lovgivning.

Det vil ses, at der herved er skabt en overordentlig kraftig Beskyttelse for de Landes Oprindelsesbetegnelser, der har tiltraadt Overenskomsten. Den gælder for alle Arter af Varer, men der er dog taget det sædvanlige Forbehold, at Domstolene i hvert Land har at skønne over, om en Benævnelse paa Grund af dens generiske Natur falder ind under Overenskomsten, altsaa f. Eks. Portland Cement, Schweizer Ost, fransk

Sennop o. s. v. Dette Forbehold gælder dog ikke de regionale Oprindelsesbetegnelser for Vinprodukter, hvorefter under alle Omstændigheder Betegnelser som Cognac, Oporto, Champagne, Madeira o. s. v. er forbudt for Produkter, der ikke hidrører fra disse Steder.

Den sidste Klausul, der unægtelig er en særlig, omend ikke nogen ubillig Begunstigelse af de vinproducerende Lande, er vistnok Skyld i, at adskillige Stater har holdt sig tilbage fra Tilslutning til denne Union.

Om Danmarks Tilslutning til Unionen har der været talt en Del. Landbrugsministeren oplyste nylig i Tinget, at Sagen for nogle Aar siden var fremme, men den Gang blev stanset paa Grund af Modstand særlig fra Handelsstandens Side; nu var den imidlertid taget op igen og i den bedste Gænge. Saavidt vides har Handelsstanden — ialtfald Grosserer-Societetet — nu givet sin Tilslutning til Sagen, og jeg kan heller ikke se nogen større national Ulykke i, at man ikke længer har Lov at kalde kulørt Kartoffelsprit for Cognac.

Men vigtigere end alt dette, der jo kun giver en ialfald paa det nuværende Udviklingstrin begrænset Beskyttelse, er den Beslutning, der i 1911 tattedes paa Washington-Konferencen af de til Pariser-Unionen hørende Staters Delegerede, og hvorved der aabnedes Adgang i Unionsstaterne til Beskyttelse af kollektive Varemærker.

Herved forstaas Mærker — i Loven af 1913 kaldes de Fællesmærker — hvis Bestemmelse er at benyttes af Grupper af Producenter (eller Handlende), der har sluttet sig sammen i en Forening eller repræsenteres

af en offentlig Myndighed, som uden selv som saadan at drive nogen industriel eller kommerciel Virksomhed er Ejer af Mærket.

Pariser-Konventionen af 1883 gav ingen Beskyttelse for denne Art af Mærker. Den udelukkede dem vel ikke udtrykkeligt, men alle er enige om, at den kun tog Sigte paa individuelle Varemærker.

Det kom simpelthen af, at de faa, der var, kun spillede en ringe Rolle. Den ældre Varemærkelovgivning kendte dem heller ikke. Efter denne kunde en Forening, der ikke selv drev Næring, ikke lade et Varemærke registrere til Brug for Medlemmerne, men man maatte for at opnaa dette Formaal, gaa den Omvej at lade Mærket registrere af et enkelt Medlem, der kontraktligt tillod de andre Foreningsmedlemmer at benytte det, en Omvej, der i de fleste Tilfælde var mer eller mindre i Strid med Varemærkelovgivningens Forskrifter, navnlig med Reglerne om Varemærkers Overdragelighed.

Først efterhaanden og i nyere Tid er disse Mærker dukket op og særlig i Lande, hvis Produktion fortrinsvis er anlagt paa Eksport, eller hvor som i Danmark Andelsbevægelsen gør sig gældende. Saaledes har Australien et Statsmærke for Eksportvarer, England har Sheffielder-Mærkerne og Bomuldsmærkerne, Silkeindustrien i Lyon skal have skabt et Mærke, den franske Isenkramindustri har et Mærke ligesom visse Egne i Nordfrankrig benytter et Fællesmærke for Havebrugsprodukter, Belgien har Staalmærker, der findes et Fællesmærke for hannoveranske Heste, for irsk Lærred, et Statsmærke for hollandsk Smør og et ganske nyt

for statskontrolleret hollandsk Ost og endelig det danske Lurmærke for Smør og Flæsk.

Spørgsmaalet om Beskyttelsen for saadanne Mærker er ikke helt nyt. Det beskæftigede allerede Union-konferencen i Madrid i 1891 og Brüsseler-Konferencen i 1900 uden dog at finde sin Løsning, og samtidig stod det paa Dagsordenen ved de af den internationale Forening for Beskyttelse af industriel Ejendomsret afholdte Kongresser.

Først i Washington 1911 ved Revisionen af Pariser-Konventionen enedes man om at indføre en Artikel, hvorved Unionsstaterne forpligtede sig gensidigt til at beskytte kollektive Varemærker, medens Arten af og Betingelserne for Beskyttelsen vilde være at ordne af hvert enkelt Lands indre Lovgivning. Dette var vel ikke Idealet af international Ordning af et vigtigt Spørgsmaal, der maaske endog bærer hele Fremtidens Udvikling i sig. Men det maa erindres, at man stod paa temmelig bar Bakke. Kun meget faa Landes Love tillod Registrering af den Slags Mærker. Og med al Anerkendelse af deres kommercielle og økonomiske Berettigelse næredes der mangehaande Betæneligheder ved dem. Man indrømmede vel, at de var et mægtigt Skridt hen imod en tilfredsstillende Løsning af det brændende Spørgsmaal om Undertrykkelse af falske Oprindelsesbetegnelser, idet de geografiske Betegnelser og dertil knyttede Mærker efterhaanden vilde komme til at spille Hovedrollen (Lyoner-Silke, Genfer-Ure). Men man indvendte imod disse saakaldte regionale Mærker, at de vilde monopolisere Oprindelsesbetegnelser, som var offentligt Eje, og man paapegede Vanskelighederne ved en retfærdig Begrænsning af Distrik-

terne og ved Forudsætningen for Benyttelsen af Mærkerne. De sidstnævnte Vanskeligheder har vi set eklatante Eksempler paa i Champagne-Krigen fornylig i Frankrig. Og hvad de første angaar, er det klart, at man naturligvis ikke kan tillade en tilfældig Gruppe af nu eksisterende Producenter at annektere for sig alene en Betegnelse som f. Eks.: Aalborg Aquavit. Enhver Aalborg Fabrikant maa være berettiget til denne Betegnelse. Paa den anden Side vil en enkelt, der i Læ af det fælles Renommé frembringer et slet Produkt, hvormed han kan undersælge sine Kolleger, kunne ødelægge en saadan fælles Betegnelse eller Mærke. Konsekvensen heraf bliver, at Staten eller Kommunerne maa tage Sagen i deres Haand, og at Betingelsen for at bruge Mærket bliver, at Vedkommendes Varer underkastes offentlig Kontrol.

Vi har da ikke længer at gøre med et almindeligt Varemærke, men et Mærke, der ude paa Markedet og hos Publikum faar Karakteren af et Garantimærke. Medens et almindeligt individuelt Varemærke kun garanterer Varens Udspring, men ikke dens Kvalitet, bliver det kollektive Mærke praktisk talt et Stempel, der garanterer begge Dele. Dette bevirker, at man har anset en forskellig legislativ Behandling for nødvendig. Medens den større eller mindre Tillid, Forbrugerne vil skænke et almindeligt Varemærke, er det offentlige uvedkommende, og medens det offentlige ikke blander sig i, om Indehaveren af et saadant Mærke paataler uberettigedes Brug af Mærket eller ej, har man i moderne Love om Fællesmærker indført et Publicitetssystem til Beskyttelse for Publikum, hvorefter Anmeldelsen til Registrering skal ledsages af Oplys-

ninger om Betingelserne for Benyttelsen af Mærket, Foreningens Formaal og om hvilke Rettigheder og Forpligtelser, Indgreb i Eneretten i Henhold til Sammenslutningens Vedtægter medfører. I Forbindelse hermed staar den vigtige Bestemmelse, at enhver ved Dom kan fordre Registreringen ophævet, naar Betingelserne under hvilke Anmeldelsen har fundet Sted i væsentlig Grad er forandrede, og naar Foreningen eller den Myndighed, der repræsenterer Brugere, ikke trods Paamindelse drager uberettigede Brugere til Ansvar. Eller — som i England — Regeringen bemyndiges til at udslette Mærket, hvis de Kontrolforanstaltninger, der ligger til Grund for det, ikke længer findes betryggende.

Hvad angaar den anden Klasse af Fællesmærker, de syndikale Mærker, der bruges af Grupper af Producenter uden fortrinsvis at være af territorial Karakter, har man indvendt, at de let kunde misbruges til religiøs eller socialistisk Propaganda derved, at religiøse Kongregationer eller Arbejdersammenslutninger paa tvang Producenterne Mærker, der var bestemte til Vejledning for retroende ved deres Indkøb eller angav, at Varen var frembragt af organiserede Arbejdere i 8 Timers Arbejdstid ell. lign. Denne Frygt har navnlig gjort sig gældende i Frankrig, men er vist nærmest at betegne som Foster af en opskræmt Fantasi.

Alle saadanne Betæneligheder bærer Hovedskylden for, at kun forholdsvis faa Lande, omend de fleste har ratificeret den, endnu har bragt Washingtonbeslutningen til Udførelse ved indre Lovbestemmelser for Ordningen af Fællesmærke-Spørgsmaalet. England og Schweiz havde allerede tidligere aabnet Adgang til

Registrering af Fællesmærker. Efter Washington-Akten kan kun Tyskland og Danmark ordnet Sagen ved særlige Love. Paa den anden Side har Danmark endnu ikke — og uvist af hvilken Grund — ratificeret Washington-Akten, hvilket f. Eks. vil kunne volde Vanskeligheder med Hensyn til Lurmærkets Registrering i Udlandet. I nogle Lande, Italien f. Eks., har man truffet en foreløbig Ordning ad administrativ Vej, i andre antages den almindelige Varemærkelovgivning i Forbindelse med Washington Overenskomsten for tilstrækkelig Hjemmel for Registrering af Fællesmærker, saaledes i Portugal og Holland.

At de kollektive Varemærker vil komme til at spille en vigtig Rolle i Fremtidens kommercielle Liv, turde være udenfor al Tvivl. Hvad Vej Udviklingen vil gaa, er det vanskeligt at forudsige. Sandsynligheden taler dog for, at Stat og Kommuner paa dette Omraade vil finde taknemlige og nødvendige Opgaver at tage op. Den danske Stat er i denne Henseende gaaet i Spidsen med Lurmærket. Det var et genialt, men risikabelt Greb at basere Størstedelen af vor Landbrugseksport paa dette ene Mærke, paa en Tid, hvor det praktisk talt stod uden Mulighed for Beskyttelse paa Verdensmarkedet. Men det lykkedes — derom er ingen Tvivl nu — og det er kun et Spørgsmaal om Tid og Arbejde, naar det har naaet den Beskyttelse, som international Lovgivning overhovedet er i Stand til at yde det. — Et andet og vigtigt Spørgsmaal, der gaar Haand i Haand med dette, er Spørgsmaalet om gensidig Anerkendelse af de Kontrolforanstaltninger, hvert enkelt Land udøver, saaledes at de med anerkendte Stempler eller Mærker forsynede Varer,

passerer uhindret over Grænsen uden Karantæne eller Undersøgelse af anden Art end den rent toldmæssige. Hvad herved vilde spares af Penge, Tid og Arbejde — foruden andre Fordele, der vilde indvindes, — er ikke Smaating.

Lurmærket dækker for Tiden en Eksport af Varer til en årlig Værdi af over 350 Millioner Kroner. Og det vil — efter hvad Landbrugsministeren nylig i Landstinget udtalte — kunne anvendes paa andre Eksportartikler, f. Eks. Frø og Æg. Dette ene Mærke alene ikke blot berettiger, men ogsaa forpligter os til at tale med i de mellemfolkelige Raadslagninger, hvor de internationale Vilkaar for Handel og Industri drøftes.

Man har, forekommer det mig, hidtil for lidet agtet herpaa. I officielle Kredse har man altfor meget haft Blikket vendt mod Sverige og Norge. Man har lavet os en fælles skandinavisk Sølov, fælles Veksel- og Chequelov, fælles Varemærkelov, fælles Lov om Køb, og nu lader det til, at vi skal velsignes yderligere med fælles Lov om Aftaler, om Kommission og Spedition m. m.

Men vi har ikke tiltraadt Madriderkonventionen om falske Oprindelsesbetegnelser, vi har ikke ratificeret Washington-Akten og vi har en forældet (»skandinavisk») Varemærkelov.

Mon ikke medens disse skandinaviske Lovkommissioner sidder, vore Varer gaar mod Vest og Syd, mon ikke vore Speditører og Kommissionærer arbejder mod de samme Verdenshjørner? Mon ikke vore Vexelomsætninger bevæger sig fortrinsvis i samme Retninger? Mon det er mod Nord og Nordost at vore Vare-

mærker vinder deres største Sejre eller modtages med den varmeste Velkomst?

Jeg tror, at vi bør være varsomme med at lade os binde af skandinaviske Hensyn for at kunne staa friere overfor de Lande, med hvilke vi vedligeholder den stærkeste økonomiske Forbindelse.

Her er efter mit Skøn noget forsømt, men endnu meget at opnaa. Her er Omraader, hvor selv et lille Land kan gøre sig gældende, naar det taler med den Myndighed, som alene Indsigt og hæderlige økonomiske Interesser kan give.
